

KOCSIS ARANKA

BÚCS

Búcs falu Párkánytól nyugati irányban, a várostól vagy 20 km távolságra fekszik szelíd, lankás, dombos tájban, nem közvetlenül a Duna mellett, hanem mintegy 5 km távolságra tőle, de a szőlődombokról a folyón keresztül átlátni a túlsó partra, Magyarországra. A települést ártéri erdők és szikes, lapos, helyenként mocsaras területek övezik, a szélén egy hosszan elnyúló halastó is van, amelynek romantikus fűzesekkel szegélyezett levezető vize végigfolyik a faluhatáron, bele a Dunába. E kedvező természeti adottságok Búcsot alkalmassá teszik a falusi turizmus művelésére, amely az utóbbi években egyre jelentősebb szerepet játszik a község életében.

A falu múltja és történelmi emlékezete

Búcs múltjából néhány elemet érdemes kiemelni. Az egyik a régi, honfoglalás kori eredet és Bulcsu vezér neve, akitől a történeti és az etimológiai kutatások s az ezekből táplálkozó helyi hagyomány szerint a település neve származik. Sok búcsi család házi könyvtárában megtalálható a komáromi KT Kiadó Honismereti Kiskönyvtár sorozatában megjelent rövid összefoglaló a falu múltjáról, amelyben több ábrázolás, így a Képes Krónikabeli is látható Bulcsu vezérről. A faluház homlokzatán nagy betűk hirdetik, hogy ez itt *Villa Bulcsu Faluháza*, legutóbb, a honfoglalás millicentenáriumának tiszteletére pedig egy lovas szobrot is készítettett a község Bulcsu vezérről Nagy János szobrással, amely szobor a községi hivatal épülete előtt áll.

Búcs a középkor elejétől évszázadokon keresztül (1848-ig) az esztergomi érsek birtoka volt. Csák Máté híveinek pusztításai miatt, majd a török hódoltság idején többször porig égett. E korai időkben, amikor az esztergomi érsek és a török egyaránt behajtotta az adót a faluban, a meglazult függőségi viszony idején tért át lakossága a protestáns hitre, s többségében a mai napig is református maradt. A török alóli felszabadulást követően egy ideig a környék központi települése volt, miután a vármegyei közgyűlés 1696-ban a közbiztonság helyreállítása érdekében parasztvármegyét szervezett, s az egyik kerület központja Búcs lett.

A református templom a falu közepén 1784-ben készült el, különlegessége az alaprajz görögkereszt alakja, amely miatt az épület

műemlékként védett. A gyülekezet eddigi legnevesebb prédikátora a 19. század elején (1803–1822) tevékenykedő Katona Mihály, aki kora legnagyobb magyar geográfusa is volt egyben. Emlékét ma híven ápolja a falu, sírját évente két alkalommal is ünnepélyes keretek közt megkoszorúzzák, az iskolában, amely néhány éve felvette a jeles személyiség nevét, Katona Mihály Napokat tartanak.

Az 1990-es évektől hagyományként ápolja a közösség a tizennégy honvéd emlékét, akik 1849-ben beálltak Klapka György táborába Komárom védői közé. Rájuk március 15-én emlékeznek minden évben a faluház kertjében álló Petőfi-szobornál.

A trianoni békeszerződés megkötése után, 1920-tól Búcs Csehszlovákia része lett, 1938-ban a bécsi szerződés értelmében visszacsatolták Magyarországhoz, majd a háború után újra Csehszlovákiához került. A második világháború végén, 1945 januárjától három hónapon át frontfalú volt, a német csapatok Búcsról lötték a Duna túloldalán állomásozó szovjet egységeket, s közben a település rommá vált. A háború 75 áldozatot követelt Búctól, ebből 18 polgári lakos volt. A következő évek politikai rendelkezései következtében 226 búcsinak kellett elhagynia szülőfaluját, 47 családot Csehországba deportáltak, 15 családot pedig áttelepítettek Magyarországra. Az utóbbiak nagyrészt a Dunántúl északnyugati csücskébe, Mosonmagyaróvár környékére, Mosonszolnokra, Mosonszentjánosra kerültek, a Csehországba kényszermunkára elhurcoltak a későbbi években visszatértek falujukba. A kitelepítettek helyébe 1946-48-ban az Esztergomtól nem messzire fekvő Kesztölcéről érkezett 36 szlovák telepes család.

E 20. századi tragikus események emléke elevenen él a kollektív tudatban, s valamennyinek külön emlékhelye és emléknappja is van a faluban, ahol és amikor minden évben ünnepi megemlékezést és koszorúzást tartanak: az első világháború áldozatainak emléktáblája előtt a református templomban, a második áldozatainak emlékművénél a református temetőben, a meghurcoltak és kitelepítettek kopfájánál a községháza előtt. Ezenfelül a faluház kertjében az említett Petőfi-mellszobor mellett áll még egy millenniumi emlékoszlop, egy trianoni emlékkereszt és egy kopjafa, amelyet a falu nevének első írásos említése tiszteletére a 790. évfordulón állítottak. A főtéren az államalapítás ezeréves évfordulója alkalmával a század eleji katolikus harangláb köré egy szobor-együttest emeltek, amely Szent István király mellszobra mellett, a Szent Koronát és egy turul madarat ábrázol. Környékét parkosították, s ez ma a Szent István-park.

Emlékhelye van továbbá a faluban a CSEMADOK-nak (Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete), amelyet a helyi

szervezet megalakulásának 50. évfordulóján állítottak a falu közepén. A községháza előtt, Bulcsu vezér és a kitelepítettek kopjafájával szemben, az út másik oldalán Esterházy János-emlékpark található, benne a neves személyiség mellszobrával. A 2005-ben felavatott mű az első Esterházy-szobor a Felvidéken.

Esterházy János életpályájának ugyan semmilyen konkrét kötődése sincs Búcsához, ám a falu vezetői, és nyomukban sok falubeli mégis úgy véli, hogy helye van náluk ennek az emlékműnek. *„Hát hol másutt lehetne Esterházy-nak szobra Szlovákiában, ha nem éppen Búcson.”* Az elmúlt évtizedben az Esterházy-életmű körül zajló közéleti viták nyomán a faluvezetés mintegy kötelességének érezte, hogy befogadja az Esterházy-szobrot, és ezzel részt vállaljon a szlovákiai magyarság szellemi örökségének ápolásában, amely gesztus szerintük a helyi közösség értékrendjének és a falu rangjának megfelelő külső elvárásnak egyaránt megfelelt. A következő évben, 2006-ban Búcs község Esterházy-emlékérmet kapott Budapesten, az Esterházy János Emlékbizottság és a Rákóczi Szövetség elismeréseként.

A hozzáállásban – az Esterházy-emlékmű és a további, a település méreteihez és falusi jellegéhez képest szokatlanul nagyszámú szobor, emlékmű és emlékhely fenntartásában és ápolásában – a közösség erős nemzeti identitása nyilvánul meg, amelynek kifejezésre juttatására is tudatosan törekszik a faluvezetés.

Az öntudat kinyilvánításának intenzív szándéka mögött mindenekelőtt az 1940-es évek tragikus eseményeinek (a háború, a front pusztításai, a kényszermunkára való elhurcolások és a kitelepítés) közösségformáló erejét és a korábban, a század elején elindult polgárosodási folyamat hatását vélem elsősorban működni, amelyek az egyéni és családi életpályák számára máig élő mintákkal szolgálnak.

A helyi társadalom etnikai és vallási összetétele

A legutóbbi népszámláláskor, 2001-ben a falunak 1243 lakosa volt, ebből 1164-en magyarnak, 79-en szlováknak vallották magukat. A felekezeti hovatartozásra vonatkozó kérdésre adott válaszok alapján 808 református és 362 római katolikus lakosa volt a falunak. Az adatokat összevetve a korábbi népszámlálások adataival, kitűnik, hogy a lakosság az 1960-as években fogyásnak indult. 1991-ben az összlakosság 1346 volt (ebből magyar: 94,3%, szlovák: 5,7%; református: 785, római katolikus: 343).

A 18. század eleje óta Búcs lakosság száma erősen hullámzott (1860: 1714 fő, 1869: 1528 fő, 1880: 1552 fő, 1890: 1621 fő, 1900: 1649 fő, 1910: 1582 fő, 1921: 1585 fő, 1930: 1621 fő, 1940: 1651 fő, 1948: 1612 fő, 1961: 1800 fő, 1970: 1662 fő, 1980: 1544 fő).

A fenti népszégségi adatokból látható, hogy a legtöbb lakosa 1961-ben volt a falunak. A népszégségfogyás fő okát a legdrámaibb módon a 2007-es év érzékelteti, mivel az év májusáig mindössze egyetlen gyermek született a faluban.

A lakosság túlnyomó többsége tehát magyar és református, a községben csak ők számítanak tósgyökeres búcsinak. Akik „mások”, azok a katolikusok és a kesztőlciek.

a) A katolikusok

A katolikusok a 20. század folyamán főleg a környező magyar faluból házasság révén kerültek Búcsra, és római katolikus vallásúak a Magyarországról áttelepült kesztőlci szlovákok is. Számuk az utóbbi évtizedekben jelentősen megnőtt, elsősorban a beházasodások révén, ill. azáltal, hogy a vegyes, református–katolikus házasságokban gyakran a katolikus szülő vallásossága bizonyul erősebbnek, és az érvényesül a gyermek felekezeti hovatartozásának eldöntésekor.

A polgármester és egyes képviselők állítása szerint éppen az utóbbi, a 2001-es népszámlálás eredményeképpen kitűnt létszám-növekedés buzdította a faluvezetést arra, hogy egy katolikus templom építését kezdeményezze. Búcsón évszázadokon keresztül csak református templom volt, a csekély számú (ill. annak tartott) katolikus hívő a szomszédos Bátorkeszire járt vallását gyakorolni, helyben csak egy imatermet béreltek, és egy katolikus harangláb volt. A 2002 végén kezdeményezett aláírásgyűjtést – amelybe a református hívek közül is sokan bekapcsolódtak, és aláírták a petíciót – meglepően rövid időn belül siker koronázta.

A következő évben Sokol érsek engedélyezte a templomépítést, a Pozsonyba látogató II. János Pál pápa szeptemberben megáldotta az alapkövet, 2004 tavaszán elkezdődött az építkezés, és rekordidő, nyolc és fél hónap múlva, decemberben már saját templomukban tartották a karácsonyi misét a búcsi katolikusok, amely ugyan csak a bátorkeszi filiájaként működik, és papjuk is közös. Az építkezéshez jelentős (1,46 millió SKK) támogatással járult hozzá az önkormányzat (banki hitelből), és adományaikkal a búcsi reformátusok is segítették.

A modern kis templom – amely a község lelegelején, a településbe vezető főút mellett, partra épülve uralja a faluképet (a református a település közepén egy laposban mára meglehetősen elsüllyedve áll) – meglepte óta 50-60-ra növekedett a rendszeresen templomba járó katolikusok száma, bár főleg csak az idősek körében. (A reformátusok közül ugyanakkor 20-30-an járnak rendszeresen templomba). Bátorkesziről átjáró szlovák anyanyelvű plébánosuk magyarul miséz,

mivel szlovák nyelvű misét a búcsi hívek nem igényelnek – a nyelvjárást beszélő, Kesztlőcről származó idős szlovák hívek az irodalmi szlovák nyelvet nehezen is értik –, ezért csak egy-egy részt mond el nekik mise közben szlovákul is a pap. A katolikus temető a református mellett van, azzal közös sírkertben, a határ a két felekezeti sírjai között szinte összemosódik.

Elkülönülés, szembenállás a két felekezethez tartozók között a faluban nincs, legfeljebb kommunikációs szinten, beszélgetés, baráti élcélődés közben dörgölik egymás orra alá a másságot („*vastag nyakú kálomista*”, „*bigott pópista*”), amelyről azonban mindkét fél tudja, hogy egyféle idegenkedést azért mégis, ma is magában foglal.

Enyhe súrlódás, zsörtölődés volt a faluban a katolikus templom megépítése óta a templomi búcsú miatt, amit a templom védőszentje, Szent Pio atya ünnepén, szeptemberben tartottak immár két alkalommal, éppen a szüreti ünnepély hétvégéjén. A búcsú a következőkben várhatóan elnyomja majd a CSEMADOK-rendezvényt, amelynek pedig addig szintén volt némi búcsúpótló jellege és szerepe is a református többségű községben. (A szüreti ünnepély alkalmával a családok – a reformátusok is – vendégségbe hívják a rokonságot a környező településekről, akárcsak az katolikus falukban a templomi búcsú alkalmával szokás.)

b) A kesztölcciek

A katolikussággal ellentétben a szlovákság az elmúlt fél évszázad során nem tudott megerősödni, és másságát tudatosan vállalva, a külvilág előtt is vonzó formában eddig nem tudta kifejezésre juttatni Búcsón.

Az 1946–47-ben Magyarországról érkezettek jelentősnek mondható csoportja (36 család) mára beolvadt az őslakosságba. A magukat „*tótoknak*” valló kesztölcciek érkezésükkor valamennyien tudtak magyarul, és beszélték anyanyelvüket, egy Nyitra környéki szlovák nyelvjárást (amint ők maguk mondják, „*pokesztúcki*” beszéltek). Nagyrészt bányászok voltak, Búcsón viszont jobb híján (vagy két család kivételével) beléptek a helyi termelőségbe, és földművesek lettek, az ötvenes évek legelején még termelőség elnöke is kikerült közülük. Gyermeküket szlovák iskolába járatják. 1945-től 1949-ig csak szlovák iskola volt a faluban, de azután is, hogy 1949. szeptemberétől újraindulhatott a magyar nyelvű iskolai oktatás az országban, s ezzel Búcsón is, egy összevont szlovák osztály (az 1–5., majd az 1–4. évfolyam számára) még másfél évtizeden keresztül működött a faluban. Majd az 1960-as évek közepén gyermekhiány, vagyis elsősorban a kesztölci származású szülők érdektelensége miatt megszűnt.

A szülőfaluval, a Kesztlöcön maradt rokonsággal a korábbi szoros kapcsolattartás az első generáció megöregedésével és lassú kihalásával párhuzamosan sorvad. A mintegy 30 km-re levő községbe korábban nagyobb családi eseményekre, lakodalomba, búcsúra hazajárók manapság inkább már csak temetésekre mennek. Az új generációk számára pedig az ősök szülőhelyével való kapcsolattartás egyre inkább veszít jelentőségéből.

A kesztölciiek második generációja – nagyrészt a falubeliekkel való összeházasodások révén – elmagyarosodott, és már gyerekeinek szlovák nyelvű iskoláztatását is egyre kevésbé tartotta fontosnak. Jelenleg a szomszédos, alig 4 km-re fekvő Bátorkeszi szlovák iskolájába egyetlen búcsi gyerek sem jár. A szülők állítása szerint főleg azért nem, mert kisgyereket nem akarnak naponta autóbuszon utaztatni. Többek, s köztük a helyi iskola pedagógusai szerint viszont a búcsi intézmény jó híre miatt íratják gyermekeiket a bátorkeszi szlovák helyett inkább a helyi magyar iskolába a magukat szlováknak valló szülők is.

A kesztölci származású családokban a szülők ma már otthon is magyarul beszélnek gyermekeikkel, az az idős generáció is, amelyik még Kesztlöcön született, és gyermekeit Búcsón szlovák iskolába járatta.

A szlovákoknak eddig semmilyen külön szervezetük, nemzeti identitásukat kifejező csoportosulásuk, kulturális vagy más rendezvényük, ünnepük, emlékhelyük nem volt és nincs a faluban. Olyan szlovákok, akik ne tudnának magyarul, vagy ne akarnának a helyi magyar lakossággal magyarul beszélni nincsenek Búcsón.

Az iskola

A helyi alapiskola az anyanyelvi oktatás visszaállításának 50. évfordulóján, 1999-ben vette föl a falu neves 19. századi prédikátorának, Katona Mihálynak a nevét. Ugyanerre az évfordulóra emlékkönyvet is kiadott a község az iskoláról, amelyben nemcsak a mintegy háromszáz éves intézményi múltról, és nem is csak az ötven évvel azelőtti nehéz időszakról, a magyar iskolák megszűnéséről, hanem az előző évek meghurcoltatásairól is megemlékeznek.

A mečiari-időszakban, 1997-ben, amikor a tanügyi törvény módosításával az alapiskolai bizonyítványok addigi kétnyelvű (szlovák-magyar) kiállítását is szabályozni kívánta egy miniszteri rendelet, azaz a magyar nyelv használatát megtiltotta az okmányokon, a búcsi és a bátorkeszi iskolaigazgatók tiltakozó levélben fordultak a járási hatóságok felé, amelyre válaszul mindkettőjüket leváltották, és helyükbe szlovák igazgatókat neveztek ki. A két falu lakossága azonban kiállt iskolája és igazgatóik mellett, és megakadályozta a szlovák igazgatók

belépését az intézménybe olyan módon, hogy három hónapon át nap mint nap 10-15 fős csoportból álló őrseget állítottak az iskolakapuba. Sőt, az egész falu hónapokon keresztül készültségben állt, s tudta, ha a hangosbemondóban felhangzik a Kossuth-nóta, akkor „*kapát-kaszát eldobva sietni kell az iskolához, mert baj van*”. A visszaemlékezők szerint egy alkalommal valóban szükség is volt erre a riasztásra, és pár perc alatt több mint százan gyűltek össze az iskola előtt. A tiltakozások hatására, amelyek járási, majd nemzetközi méretűvé duzzadtak, végül sikerült megvédeni az iskolákat és igazgatóikat. Később, miután az addigi ellenzék az 1998. őszi parlamenti választásokat megnyerve a Magyar Koalíció Pártja (MKP) kormányra került, Búcs és Bátorkeszi lakossága ezért a tettéért megkapta a szlovákiai magyar parlamenti képviselők által alapított Helytállásért Díjat.

A búcsi és bátorkeszi igazgató leváltás nem volt egyedi eset, hanem vagy 16-17. a sorban. Azt megelőzően ugyanis már jó néhány magyar iskola igazgatóját menesztették a hatóságok, legtöbbször minden indoklás nélkül, köztük a párkányi iskolaigazgatót is, aki történetesen búcsi származású volt, a búcsi polgármester testvérbátyja, később, az MKP kormányra kerülése után ő lett az iskolaügyi miniszter. Ezeknek a korábbi leváltásoknak azonban még nem volt akkora visszhangja, mint Búcs és Bátorkeszi esetében, nem járt a nyomukban szervezett tiltakozás. A hatóságok erőszakos intézkedéseire való válaszul kollektív ellenállásra egyedül a két falu esetében került sor.

Az iskolavezetés szerint annak, hogy a mečiari-időszak elmúltával, 1998-tól az iskolaügyi miniszter búcsi származású volt, és a polgármester is országgyűlési képviselő lett, jelentős szerepe volt abban, hogy még a szocializmus éveiben elkezdett, majd leállt iskolabővítést végül sikerült befejezni: új épületrészt emeltek az addighoz, ahol az osztálytermek mellett korszerű felszereléssel kémia- és számítástechnikai laboratóriumokat is berendeztek.

A 2006/2007-es iskolai évben először esett 130 fő alá (127-re) a tanulólétszám az intézményben, ami jelentős fogyás az 1990-es évek elején még jellemző 170-180 fős tanulói létszámhoz képest. A folyamatos fogyás oka egyedül a születések számának csökkenése a községben.

A környező települések szlovák iskoláiba az utóbbi években már nem járnak búcsi gyerekek, a kesztölci származású, magukat szlováknak valló családokból sem, amiben a búcsi iskola jó hírének, felszereltségének, az oktatás magas színvonalának, az iskolából kikerült egyetemet és főiskolát végzettek magas számának és a helyi közösség erős magyar identitásának gyaránt szerepe van.

Az önkormányzat

A falu élén immár negyedik választási ciklusban, 1994-től ugyanaz a polgármester áll, aki hatodik éve egyben országgyűlési képviselő is a Magyar Koalíció Pártjának színeiben. A ma ötvenes éveiben járó vezető tősgyökeres búcsi, bár nem református, hanem katolikus családból való, közgazdasági végzettségű, a polgármesterség előtt évtizedeken keresztül a helyi termelőszövetkezet könyvelője volt. A falu rendszerváltozás után elért eredményei, az, hogy kiemelkedett környezetéből, s ma mintafalunak számít a térségben (a szállóige szerint: „*Búcs a csúcs!*”), elsősorban és jelentős részben az ő érdeme. Sikerének egyik titka, hogy a korábbi évtizedekben is meglehetősen egységes arculatú falu közösségét a rendszerváltozás utáni években is sikerült összetartania, amire elmondása szerint ő maga tudatosan törekedett.

Módszeresen felépített stratégiája részeként először a falu nevének jó hírét igyekezett minél szélesebb körben elterjeszteni, többek között a szoboravatásokkal, a szép, rendezett, parkosított faluképpel, hogy Búcs neve mint jól működő közösség éljen a köztudatban, s aztán mint ismert település, könnyebben jusson pályázati forrásokhoz.

Az elképzelés helyesnek bizonyult. A képviselő-testületben reformátusoknak és katolikusoknak, búcsiaknak és kesztőlcieknek egyaránt helyük és szavuk volt az elmúlt évtizedekben, és van ma is, s a polgármester eddig valamennyiükkel eredményesen tudott együtt dolgozni. A katolikus templom ügyének sikerre vitele például a helyi közvélemény szerint a kezdeményező kesztőlci származású katolikus képviselő és a polgármester együttes erőfeszítésének és szerencsés együttműködésének az eredménye.

Ugyanakkor a faluban ma álló, falusi viszonyokhoz képest feltűnően nagy számú emlékművet, szobrot, kopjafát, amely valamennyi a magyar múlthoz és a magyar identitáshoz kötődik, ezek többségét is az elmúlt évtizedben, a jelenlegi polgármester vezetése alatt avatták föl, amint több alkalommal s több újságírói kérdésre a polgármester maga nyilatkozta azért, hogy „*jeleket hagyjunk magunk után*”.

Kevésbé látványos, de korántsem elhanyagolható érdeme az önkormányzatnak a többféle szociális juttatás, a rászorulóknak számára a közteherviselésben nyújtott segítség (fiatal családok számára bérlakások építése, időseknek az ebéd ingyenes házhoz szállítása, szemétszállítás kedvezményes áron, az ingatlanadó alacsony szinten tartása, kezdő vállalkozóknak nyújtott adókedvezmény, gyorsmentőállomás létesítése stb.). Ezekhez és az utóbbi évtized nagy beruházásaihoz, építkezéseihez (szennyvíztisztító-állomás, útfelújítások, telefonvezetékek korszerűsítése,

kábeltévérendszer építése, szélessávú internet-szolgáltatás, közparkok létesítése, autóbusz-megállók felújítása) az anyagi fedezetet eddig nagyrészt állami, megyei és járási alapokból, valamint pályázatok útján sikerült biztosítani, nem kevésbé annak is köszönhetően, hogy a falu polgármestere parlamenti képviselő, vagyis mint ő maga mondja „közelebb van a tűzhöz”.

Mindezek mellett a civilszervezetek (CSEMADOK, vadászszövetség, sportszövetség s néhány társulás) legtöbb kezdeményezésének is az önkormányzat a fő támogatója. A polgármester szerint ezek a szervezetek nélkülük nem tudnának működni, mert saját erőforrásaik (tagdíj, önkéntes adakozások) nincsenek. Az önkormányzat rendelkezésükre bocsátja a faluházat, ahol összejöveteleiket tartják, rendezvényeik kiadásait pedig jórészt fedezi. A Kultúráért és Turizmusért Polgári Társulás támogatásai közé beszámítható továbbá a 13 hektáros halastó revitalizálása a falu szélén, vagy akár a parkok létesítése, a rendezett, „virágos” falukép fenntartása, amely valamennyi segít a turisták számára vonzó helyé tenni Búcsot. A vezetékes víz és a szennyvíztisztító vagy a tervezett szennyvízcsatornahálózat építése pedig a falusi turizmus szempontjából is ugyancsak fontos követelmények az Európai Unióban.

Az önkormányzat ugyanakkor kevésbé számíthat a vállalkozók támogatására, a polgármester szerint többségük támogatásnyújtás helyett inkább maga is támogatást várna az önkormányzattól. Időnként az adó vagy a bérleti díjak megfizetésével is gondok vannak (még a legnagyobb termelő, a szövetkezet részéről is, amely a faluföldeket bérlő), a civilszervezeteket és rendezvényeiket pedig eddig egyedül egy agrárvállalkozó szokta alkalmanként segíteni.

Az önkormányzat melléküzemágot nem működtet, az adókon és a központi költségvetésből jutó normatívákon kívül mindössze néhány ingatlana és a faluföldek (60 ha) bérbeadásából származnak rendszeres bevételei. Forrásaihoz és lehetőségeihez képest a lakosságnak nyújtott juttatások és támogatások a polgármester szerint eddig meglehetősen jelentősek voltak. Éppen ezért is az önkormányzat tartalékai most kimerülőben vannak, ami viszont azzal a következménnyel járhat, hogy a közeljövőben az eddig fenntartott szociális rendszer kereteit szűkíteni kell.

Munkavállalók és munkáltatók

Munkanélküliség a faluban a polgármester értékelése szerint lényegében nincsen. A 32 ember, akit a járási hivatal jelenleg nyilvántart, véleménye szerint nem is akar munkát vállalni, ill. a legegyszerűbb munkakör betöltésére is valamilyen oknál fogva alkalmatlan.

A fő foglalkoztató a faluban továbbra is a termelészövetkezet, amely Búcson – nem úgy, mint a környező településeken sokfelé – a rendszerváltozás után sem szűnt meg, vagyona nem hordták szét, és nem jutott idegen kézre, hanem a mai napig eredményesen működik. Mintegy 80-90 állandó dolgozója van (két évvel korábban még 105 volt).

Emellett van a faluban öt magángazda, egy mezőgazdasági vállalkozó, működik egy dobozoló kisüzem, néhány család virágkertészettel, négy pedig az utóbbi években – munkaviszony, ill. nyugdíj mellett – falusi turizmussal kezd foglalkozni. Jelentősebb munkáltatónak közülük egyedül a dobozoló cég (amelynek tulajdonosa azonban nem búcsi, hanem csak bérlő az épületet) és a mezőgazdasági vállalkozó tekinthető, mindketten 10-12 embert foglalkoztatnak rendszeresen. A többiek családi vállalkozásként működtetik üzemüket, és csak alkalmanként igényelnek külső munkaerőt, amit azonban nehezen találnak, mert általában túl alacsony munkabért kínálnak nekik (az 50 SKK/óra minimálbér alatt). A helyi termelészövetkezet, bár nem veszteséges a gazdálkodása, dolgozói többségének szintén csak minimálbért fizet.

A munkaképes lakosság nagyobbik része ingázik, Magyarországra jár dolgozni az esztergomi Suzuki gyárba, a komáromi Nokiába és néhányan Tatabányára egy mosóporgyárba. Az előbbi kettőbe üzemi autóbuszok szállítják, viszik és hozzák a 12 órás műszakokra járó dolgozókat.

Az ingázás sokak véleménye szerint teljesen megváltoztatja az életet a faluban, *„falusi munkásokat csinál a parasztkből”*. A három vagy több órás utazás, a hosszú műszakok és a feszes munkatempó azzal jár, hogy az aktív korú lakosság egyre kevésbé vesz részt a közösségi életben (mert nem tartózkodik a faluban, s ha otthon van is, alszik vagy fáradt; *„még fűnyírózni se lehet akármikor, mert azonnal rászólnak az emberre, hogy csitt!, alszik a Jani, most jött meg a műszakból”*; *„ne szóljon a hangosbemondó, ne is hirdessünk, ne is muzsikáljunk”*).

Mások szerint mindez a szocializmus évtizedei alatt sem volt másként, hiszen aki a helyi termelészövetkezetben nem talált munkát, az korábban is ingázott, vagy a párkányi papírgyár, vagy a komáromi hajógyár munkása volt, s ráadásul még az üzemi autóbusz, az időre és helybe szállítás kényelme sem volt meg a számára, hanem várakozhatott és tülekedhetett a járási autóbuszközlekedési vállalat járatain. Tény viszont, hogy a termelészövetkezetben korábban lényegesen többen dolgoztak, mint manapság, volt időszak, amikor a munkaképes lakosság akár 90%-a, s 400 fölött volt a tagok száma.

Partnerkapcsolatok

A település három faluval ápol baráti kapcsolatot. Ezek: Neszmély, Kesztlöc és Mosonszolnok. Valamennyi magyarországi község, Kesztlöc ugyanakkor szlovák település is, a háború után Búcsra repatriáltak szülőhelye, Mosonszolnok pedig a Búcsról kitelepítettek faluja.

A legközelebbi, a Duna szemközti partján fekvő Neszmély testvértelepülésnek számít, ami külön rang, a polgármesterek aláírásával megpecsételt szerződés kötésével jár. Közös nagy álma a búcsi és a neszmélyi polgármesternek az „eurofalú”, amelynek első tervei már el is készültek, most az anyagi források, köztük uniós pályázatok előkészítése folyik. A Hídverő Községek Társulása gyakorlatilag szintén a két falu polgármestere kezdeményezésére született meg.

A kesztölciakkal, a rokon kapcsolatok ápolásán túl, a falu szintjén főleg kulturális téren működnek együtt a búcsiak. A búcsi énekőcsoport több már alkalommal fellépett Kesztlöcön, ugyanígy a kesztölci pávakör Búcsra, s korábban voltak közös futballmérkőzések is.

Mosonszolnok önkormányzatával és civilszervezeteivel a kitelepítések 50. évfordulója alkalmával élénkült meg a barátság, amikor a búcsiak is bekapcsolódtak a nagy felvidéki ünneppsorozatba, és hazahívták a kitelepítetteket egy emléknappra. A szervezőmunkák során a két faluban megnövekedett az érdeklődés egymás irányt, az évfordulás találkozást a következő években több látogatás, vendégeskedés követte. Ám az idő múlásával az érdeklődés egyre inkább veszített erejéből, s mára a kapcsolat meglehetősen elsorvadt, többek véleménye szerint leginkább a nagy távolság miatt.

Összegzés

A közösség összetartozásának, magyar identitásának, erős lokális öntudatának látványos jelei a településbe látogatóknak hamar a szemébe tűnnek. Ám azt is gyorsan észre kell vennie, hogy mindez nem akadályozza meg a búcsiakat abban, hogy szűkebb-tágabb környezetük, az országos politikai közélet eseményeire és a gazdasági kihívásokra egyaránt oda ne figyeljenek és ne reagáljanak élénken. Miközben hagyományaikat, értékrendjük „hagyományos” elemeit öntudattal őrzik, nyitottak az európaiság gondolata iránt, rugalmasan alkalmazkodnak az új gazdasági körülményekhez, s az eurorégió keretei között gondolkodva tervezik falujuk s benne a családok a maguk jövőjét.

Pályázatot írni, kapcsolatokat teremteni és ápolni nemcsak az önkormányzat képviselői, hanem a civilszervezetek és a vállalkozók is

kiválóan megtanultak. Tagja a falu az Ister-Granum eurorégióknak, s van nagyszerűen szerkesztett honlapja.

Nagy gond azonban a népességfogyás, amely hátrányos következményei ellen a faluvezetés különböző programok kidolgozását tervezi, ill. néhány közülük már működik is (pl. nyolcadik éve minden újszülött 20 ezer korona támogatást kap az önkormányzattól).

Felhasznált irodalom:

Varga Lajos szerk.: Az én iskolám. Búcs, 1999, KT Kiadó.

Mácsodi Anna: Református lelkészi hivatal, Búcs. Kézirat. Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom.

Szigeti János – Szénássy Zoltán: Búcs. Bulcsú vezér faluja. /Honismereti Kiskönyvtár./ Komárom, 1998, KT Kiadó.

www.bucs.sk